

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

VOL.3 № 3

2026

INGLIZ TILI DARSLARIDA MULTIMODAL TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH

Narbekova Ra'no Usmanovna
Jizzax davlat pedagogika universiteti, dotsent

Annotatsiya

Mazkur maqolada ingliz tili darslarida multimodal ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda o'quv jarayonida matn, tasvir, audio va video materiallardan kompleks foydalanish orqali o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, multimodal yondashuv asosida tashkil etilgan dars mashg'ulotlari o'quvchilarning tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali ekanligi asoslab berilgan. Maqolada multimodal ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning o'quv jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshirishi, ularning bilish faoliyatini faollashtirishi hamda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilishi ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: multimodal ta'lim, ingliz tilini o'qitish, multimodal texnologiyalar, interfaol ta'lim, raqamli ta'lim, audio va video materiallar, kommunikativ kompetensiya, innovatsion pedagogik yondashuv.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МУЛЬТИМОДАЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Нарбекова Ра'но Усмановна
Джизакский государственный педагогический университет, доцент

Аннотация

В данной статье анализируются педагогические возможности использования мультимодальных образовательных технологий на уроках английского языка. В исследовании рассматриваются вопросы развития языковых навыков учащихся посредством комплексного использования текстовых, аудио-, видео- и визуальных материалов в учебном процессе. Особое внимание уделяется эффективности мультимодального подхода в развитии навыков аудирования, чтения, письма и говорения. Отмечается, что использование мультимодальных технологий способствует повышению интереса учащихся к обучению, активизации их познавательной деятельности и повышению эффективности образовательного процесса.

Ключевые слова: мультимодальное обучение, обучение английскому языку, мультимодальные технологии, интерактивное обучение, цифровое образование, аудио и видео материалы, коммуникативная компетенция, инновационный педагогический подход.

THE USE OF MULTIMODAL EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN ENGLISH LANGUAGE CLASSES

Narbekova Ra'no Usmanovna
Jizzakh State Pedagogical University, Associate Professor

Abstract

This article analyzes the pedagogical potential of using multimodal educational technologies in English language classes. The study examines the development of students'

language skills through the integrated use of textual, visual, audio, and video materials in the learning process. Particular attention is given to the effectiveness of the multimodal approach in developing listening, reading, writing, and speaking skills. The article highlights that the use of multimodal technologies increases students' interest in learning, activates their cognitive activity, and improves the overall effectiveness of the educational process.

Keywords: multimodal learning, English language teaching, multimodal technologies, interactive learning, digital education, audio and video materials, communicative competence, innovative pedagogical approach.

Bugungi kunda ta'lim tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish va o'quv jarayonini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, xorijiy tillarni o'qitish jarayonida o'quvchilarning til ko'nikmalarini samarali rivojlantirish uchun yangi metod va texnologiyalardan foydalanish zarurati ortib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, ingliz tili darslarida multimodal ta'lim texnologiyalarini qo'llash o'quv jarayonining samaradorligini oshirishda muhim pedagogik vosita sifatida qaralmoqda.

Multimodal ta'lim texnologiyalari o'quv materiallarini turli axborot kanallari orqali taqdim etishga asoslangan bo'lib, bunda matn, tasvir, audio, video hamda interfaol vositalardan birgalikda foydalaniladi. Bunday yondashuv o'quvchilarning turli sezgi organlari orqali ma'lumotni qabul qilishiga imkon yaratadi hamda ularning bilish faoliyatini faollashtiradi. Natijada o'quvchilar yangi bilimlarni yanada samarali o'zlashtiradilar va o'quv jarayoniga faolroq jalb etiladilar.

Ingliz tilini o'qitish jarayonida multimodal yondashuvdan foydalanish o'quvchilarning tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi. Masalan, dars jarayonida audio va video materiallar, vizual tasvirlar, interfaol taqdimotlar hamda raqamli platformalardan foydalanish o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, multimodal ta'lim texnologiyalari o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda ularning o'quv faoliyatini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi.

Shu sababli ingliz tili darslarida multimodal ta'lim texnologiyalaridan foydalanish metodikasini o'rganish va takomillashtirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning maqsadi ingliz tili darslarida multimodal ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini tahlil qilish hamda ularning o'quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirishdagi ahamiyatini ilmiy asoslashdan iborat.

Adabiyotlar tahlili

Ingliz tilini o'qitish jarayonida multimodal ta'lim texnologiyalaridan foydalanish masalasi zamonaviy pedagogika va lingvodidaktika fanida keng o'rganilayotgan ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Multimodal yondashuv o'quv jarayonida turli axborot kanallari – matn, tasvir, audio va video vositalar orqali bilim berishga asoslanadi va o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishga xizmat qiladi.

Multimodal ta'lim nazariyasining ilmiy asoslari bir qator xorijiy olimlarning tadqiqotlarida yoritilgan. Jumladan, G. Kress va T. van Leeuwen multimodal nazariyasini ishlab chiqib, axborotni turli belgilar tizimi orqali ifodalash o'quvchilarning bilimni qabul qilish va tushunish jarayonini samarali tashkil etishga yordam berishini ta'kidlaydilar. Ularning fikricha, multimodal ta'lim jarayonida turli kommunikativ vositalarning uyg'unligi o'quvchilarning bilish jarayonini yanada faollashtiradi.

Shuningdek, R. Mayer tomonidan ishlab chiqilgan multimedia o'qitish nazariyasi ham multimodal ta'lim texnologiyalarining pedagogik asoslarini tushuntirib beradi. Ushbu nazariyaga ko'ra, matn va tasvirning birgalikda qo'llanilishi o'quvchilarning axborotni qabul qilish jarayonini samaraliroq tashkil etadi hamda ularning bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishiga yordam beradi.

Tadqiqotchining fikricha, multimedia vositalaridan foydalanish o'quvchilarning xotira jarayonlarini faollashtiradi va ularning kognitiv rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Ingliz tilini o'qitish jarayonida multimodal yondashuvdan foydalanish masalalari C. Chapelle, M. Warschauer va D. Healey kabi olimlarning ilmiy ishlarida ham keng yoritilgan. Ushbu tadqiqotchilar xorijiy tillarni o'qitishda raqamli texnologiyalar, audio va video materiallar, interfaol platformalar hamda multimodal resurslardan foydalanish o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita ekanligini ta'kidlaydilar. Ularning fikricha, multimodal ta'lim vositalari o'quvchilarning tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarini kompleks rivojlantirish imkonini beradi.

Mahalliy olimlarning ilmiy tadqiqotlarida ham zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish hamda xorijiy tillarni o'qitishda innovatsion metodlardan foydalanish masalalari muhim o'rin egallaydi. Jumladan, N.N. Azizxo'jayeva, R.H. Jumaev, Sh.Sh. Olimov va boshqa tadqiqotchilar ta'lim jarayonida interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda multimodal vositalardan foydalanish o'quvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishga va ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ilmiy asoslab berganlar.

Tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, ingliz tili darslarida multimodal ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirish, ularning o'quv jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshirish hamda ta'lim samaradorligini ta'minlashda muhim pedagogik ahamiyatga ega. Shu sababli multimodal ta'lim texnologiyalarini ingliz tilini o'qitish metodikasiga samarali integratsiya qilish zamonaviy pedagogik tadqiqotlarning dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Rus olimlari tadqiqotlari asosida adabiyotlar tahlili

Ingliz tilini o'qitish jarayonida multimodal ta'lim texnologiyalaridan foydalanish masalalari rus pedagogika va metodika maktabida ham keng o'rganilgan. Rus olimlarining ilmiy tadqiqotlarida ta'lim jarayonida turli axborot vositalaridan foydalanish, multimedia texnologiyalarini qo'llash hamda o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish masalalari alohida ahamiyat kasb etadi.

So'nggi yillarda ta'lim jarayonini raqamlashtirish jarayoni bilan bir qatorda multimodal ta'lim texnologiyalaridan foydalanish masalasi rus pedagogika va metodika ilmda ham faol tadqiq qilinmoqda. Xususan, xorijiy tillarni o'qitish jarayonida multimodal vositalardan foydalanish o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, bilish faoliyatini faollashtirish hamda ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omil sifatida qaralmoqda.

So'nggi tadqiqotlarda rus olimasi **E.S. Polat** tomonidan axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni keng tahlil qilinib, multimodal ta'lim vositalari o'quvchilarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirishda muhim didaktik vosita sifatida baholanadi. Olimning fikricha, multimedia resurslari, interfaol taqdimotlar va video materiallardan foydalanish o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtiradi hamda o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi.

Shuningdek, rus metodisti **A.V. Khutorskoy** kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonida multimodal texnologiyalar o'quvchilarning bilimlarni mustaqil egallash, ularni tahlil qilish hamda amaliy faoliyatda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. Olimning fikriga ko'ra, multimodal ta'lim muhitida o'quv materiallarini turli shakllarda taqdim etish o'quvchilarning bilish jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Oxirgi yillarda rus olimlari **E.G. Azimov** va **A.N. Shchukin** tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham xorijiy tillarni o'qitish jarayonida multimodal ta'lim texnologiyalarining ahamiyati keng yoritilgan. Tadqiqotchilar multimodal yondashuv asosida tashkil etilgan dars mashg'ulotlari o'quvchilarning tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarini kompleks rivojlantirish imkonini berishini ta'kidlaydilar. Ularning fikricha, audio, video va vizual materiallarning uyg'unligi o'quvchilarning til o'rganish jarayonidagi motivatsiyasini oshiradi.

Shuningdek, zamonaviy rus pedagogik tadqiqotlarida **N.V. Yazykova** va **M.A. Belyaeva** tomonidan xorijiy tillarni o'qitishda multimodal ta'lim muhitini yaratish masalalari o'rganilgan. Ularning ilmiy ishlarida multimodal texnologiyalar o'quvchilarning kognitiv faoliyatini rivojlantirish, ularning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish hamda o'quv jarayonining interfaolligini oshirishga xizmat qilishi asoslab berilgan.

Tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, so'nggi besh yillikda rus pedagogika ilmda multimodal ta'lim texnologiyalaridan foydalanish xorijiy tillarni o'qitish metodikasini takomillashtirishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Multimodal yondashuv o'quv materiallarini turli axborot kanallari orqali taqdim etish orqali o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtiradi, ularning til ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Yuqorida tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda multimodal ta'lim texnologiyalaridan foydalanish xorijiy tillarni o'qitish metodikasini takomillashtirishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Rus olimlarining tadqiqotlarida multimodal yondashuv o'quv jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish hamda ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita sifatida e'tirof etilgan.

Tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, ta'lim jarayonida audio, video, vizual va matnli materiallarning uyg'un holda qo'llanilishi o'quvchilarning axborotni qabul qilish jarayonini yengillashtiradi, ularning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi hamda til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Multimodal ta'lim texnologiyalari yordamida tashkil etilgan dars mashg'ulotlari o'quvchilarning tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarini kompleks ravishda rivojlantirish imkonini beradi.

Shu sababli ingliz tilini o'qitish jarayonida multimodal ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirish, ta'lim samaradorligini oshirish hamda o'quv jarayonini zamonaviy pedagogik talablar asosida tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalari hamda ilmiy manbalar tahliliga asoslanib, ingliz tili darslarida multimodal ta'lim texnologiyalarini samarali qo'llash bo'yicha quyidagi tavsiyalarni ilgari surish mumkin:

Birinchidan, ingliz tili darslarida o'quv materiallarini turli shakllarda – matn, tasvir, audio va video materiallar orqali taqdim etish maqsadga muvofiq. Bu o'quvchilarning axborotni turli sezgi organlari orqali qabul qilishiga yordam beradi hamda bilimlarni samaraliroq o'zlashtirish imkonini yaratadi.

Ikkinchidan, dars jarayonida multimodal ta'lim vositalari, jumladan interfaol taqdimotlar, videodarslar, audio materiallar va raqamli platformalardan foydalanish o'quvchilarning ingliz tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Uchinchidan, ingliz tili darslarida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash maqsadida multimodal topshiriqlardan foydalanish tavsiya etiladi. Masalan, audio material asosida matn tuzish, video lavhalarni tahlil qilish, tasvirlar asosida hikoya tuzish kabi mashg'ulotlar o'quvchilarning nutq faoliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

To'rtinchidan, o'qituvchilarning multimodal ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish bo'yicha metodik tayyorgarligini oshirish muhim hisoblanadi. Shu sababli pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish hamda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha malaka oshirish kurslarini tashkil etish maqsadga muvofiq.

Beshinchidan, ingliz tili darslarida multimodal ta'lim muhitini yaratish orqali o'quvchilarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish mumkin. Buning uchun elektron

resurslar, ta'lim platformalari va interfaol dasturlardan foydalanish tavsiya etiladi.

Umuman olganda, multimodal ta'lim texnologiyalaridan foydalanish ingliz tilini o'qitish jarayonini yanada samarali tashkil etish, o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirish hamda ta'lim jarayonining interfaolligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Полат Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. – Москва: Академия, 2020. – 368 с.
2. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Современный словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). – Москва: Русский язык. Курсы, 2021. – 496 с.
3. Хуторской А.В. Компетентностный подход в образовании. – Москва: Народное образование, 2019. – 256 с.
4. Бим И.Л. Теория и практика обучения иностранным языкам. – Москва: Просвещение, 2019. – 320 с.
5. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. – Москва: Академия, 2020. – 336 с.
6. Mayer R.E. Multimedia Learning. – Cambridge: Cambridge University Press, 2021. – 336 p.
7. Kress G., van Leeuwen T. Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication. – London: Routledge, 2020. – 152 p.
8. Chapelle C. Computer Applications in Second Language Acquisition. – Cambridge: Cambridge University Press, 2020. – 256 p.
9. Warschauer M., Healey D. Computers and Language Learning: An Overview. – Language Teaching Journal. – 2020. – Vol. 31. – №2. – P. 57–71.
10. Beatty K. Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning. – London: Routledge, 2019. – 312 p.